

da nasiti obiskovalce Gospodične, do koder se lahko pripeljejo z osebnim avtomobilom. Tudi takih je bilo na Gospodični prav na ta spominski dan kar precej.

Oskrbe planincev na prireditvi oskrbnik ni hotel ali ni bil sposoben zagotoviti. Ali pa planincev v planinskem domu, ki ga ima v najemu od PD Novo mesto, ne želi oskrbovati tako, kot od njega pričakujejo, kar domnevam po vedenju njega samega in njegovih natakarc, zlasti ene, ki so se obnašali kot tipični gostinci, ki jih ne zanimajo posamezniki, ampak poslujejo po principu, da je treba istočasno prineseti hrano vsem za mizo ne glede na to, kaj je kdo naročil in ne glede na to, ali je hrana vnaprej pripravljena oz. jo je treba individualno izdelati. Incidenta, ki se je zgodil s planincema, ki sta 55 minut zaman čakala na ričet (ki ni hrana po naročilu) in porcijo odojka, ne bom osvetljevala do podrobnosti. Vsekakor ni bil nikomur v čast!

Za primer le to, da so na ocvrte zrezke s prilogo gostje v bližini prizadetih čakali nekaj več kot eno uro, ričeta pa se ni dalo izposlovati v navedenem času ne za šankom, ne za mizo pred postojanko, kajti na tak dan za šankom planincem na Gospodični ne strežejo.

Vse to navajam zgolj zato, ker bi bila zelo prizadeta, če bi se tudi ta planinska postojanka – tako kot več drugih – spremenila v navadno gostišče. Pozabila sem očitke in zmerjanja lačnih, ki sem jim odsvetovala hrano v nahrbtniku in hvalila dobro oskrbo v domu. Menda si nekateri predstavljajo, da sodi med dolžnosti vodnika PZS tudi skrb za ustrezno postrežbo s hrano in pijačo v planinski postojanki. Le za pijačo, ki je tu, kjer je »doma«, nesporno predraga, na Gospodični ni bilo problemov s postrežbo! V tej postojanki ni nobena skrivnost poslovanje, ko goste privabljajo z nedeljskimi kosili in drugimi oblikami gostinske ponudbe.

Navedeno seveda omenjam v vednost in opomin tistim funkcionarjem PD in MDO iz slovenske PZS, ki na planinskih skupščinah in drugod že več let vpijejo in arogantno od PZS terjajo planinsko lastnino (zemljo,

gozdove, domove in druge nepremičnine). Nedvomno so pozabili ali pa nikoli niso vedeli, kaj je »planinska lastnina« in ne vedo, da denacionalizacije društvene lastnine ne izvajamo oz. da so društva le zavezanci za vračilo nepremičnin v naravi, ne pa upravičenci.

Že več let poslušam delegate PD na plenurnih in skupščini PZS o vračilu planinske lastnine društvom. Zahtevajo odstopa, darovanja lastnine od PZS, govoričijo o tem, da naj bi bila zavezanec za vračilo v naravi. Dejstvo je, da imamo že nekaj planinskih postojank, ki jih ne upravljajo člani planinskih društev (četudi imajo razrešena premoženjsko-pravna vprašanja!), ampak so te postojanke prenesla v oskrbo gostincev oz. s.p. (samostojnih podjetnikov), ki jih planinci, ker vse »prinesejo s seboj« in jim ne omogočajo hitrih zaslužkov (za malo dela in malo ali nič lastnih sredstev) in obogatitev, ne zanimajo preveč ali pa sploh ne. Prenesli so jih v oskrbo zaslužkarjev, ki skupnih ciljev in politike Gospodarske komisije pri PZS ne upoštevajo, kar kaže njihov aroganten odnos do planincev, ki jim ne omogočajo popustov in drugih bonitet, ki bi jih lahko bili deležni (npr. vodniki in še kdo). So seveda še vedno častne izjeme, npr. Poštarski dom na Vršiču, ki ga vodijo in zanj skrbijo izključno društveni člani.

Večina funkcionarjev iz PD, ki sem jih imela doslej možnost opozoriti na odnos oskrbnikov do uporabnikov planinske lastnine (npr. na Slivnici, ki niti ni več planinska postojanka, na Peskih, na Jančah idr.) oz. oskrbe, ki jo nudijo planincem v njihovih domovih, ni sprejela nobene kritike; izboljšalo se ni nič. PD se ne potrudijo niti za to, da bi bila ponudba pestrejša, ampak povsod ponujajo pregreto joto, ričet in druge neokusnosti po principu, da je za planinca vse dobro. Navedeno je sprejemljivo le v visokogorskih postojankah, ne pa za sredogorje. Vodniki PZS pa naj še naprej poslušamo lekcije oskrbnikov o tem, da naj bi naši vodenci ne nosili vsega s seboj v nahrbtniku!

Ta prispevek namenjam tistim odgovornim v Planinski zvezi Slo-

venije, ki so dolžni odgovoriti na vprašanje, kateri planinski dom v PZS je zdaj privatna zadeva nekega PD oz. kateri je še v obratovanju PD oz. PZS in bo zdaj in tudi v prihodnje obratoval po planinskih šegah in navadah ter načelih, ki jih vsako leto objavlja in priporoča Gospodarska komisija PZS!

To naj bo zato, da ne bi zašli k takim, ki jim planincev ni mar oziroma bi se jim lahko izognili, še preden bi nam odrekli gostoljubje in nam ne bi omogočili morda nujno potrebnega prenočevanja.

S tem priporočam ponovno uvedbo poštenega tekmovanja za najboljšo, najbolj gostoljubno planinsko postojanko.

Pobuda MDO je bila, če se ne motim, organom PZS že posredovana.

Ruža Tekavec

iz planinske literature

Triglav – mit, simbol, spomin in izzivi

Arheolog **Andrej Valič** je strnil spoznanja in premišljevanja svojega štiridesetletnega dela v knjižnem izzivu *Triglav (Troglav) – Arheološki problem in vprašanja njegovi predstav s podnaslovom Prispevek k preučevanju prvobitne staroslovenske kulture na območju jugovzhodnih Alp*. Knjigo je založila Mestna občina Kranj, izdal Kulturni center Kamnik, izšla pa je februarja 1998.

Nova arheološka odkritja vedno ne prinašajo novih odgovorov, vedno pa kopicijo nove dvome, odpirajo nova vprašanja, nove dileme. Nova spoznanja so izzivi za drugačna miselna tveganja v svet starožitnih simbolov, edinih dokumentov davnih civilizacij. Triglav, gora, mit in simbol, ima več pomenov, več neznanih kot znanih, zato je dražljivo izzivalen. Valič pravi, da je hkrati tudi človekova predstavna skrivnost. Gora Triglav ni dobila svojega imena zaradi treh glav, kot nekateri poenostavljeno mislijo. Navsezadnje nima treh vrhov, ampak tri re-

bra, tri grebene (vzhodni, južni in severozahodni), ki se ujamejo na najvišji točki, stičišču neba in zemlje. Odkritje simbolnega sveta, navezanega na skrivnostno ime Triglav, je prepuščeno miselnim razsežnostim vseh in vsakogar. Namen Valičeve knjige ni predstavitev končnega odgovora, ampak izziv za drugačno premišljevanje, za nove možnosti novih poistovetenj. Po citiranju šestih ugi banj različnih avtorjev postavi svojo smelo trditev: *Triglav, gora slovenskega vseobčnega bistva!*

Trenutek za premislek in neskončne možnosti za miselni premik nazaj v davna tisočletja. Arheološka izkopavanja na območju jugovzhodnih Alp so razkrila otipljive materialne dokaze o kontinuirani uporabi in priseganju na simbol trojstva in trojnosti tudi na območju današnje Slovenije. Stare civilizacije nam niso zapustile pisanih virov. O njih govore le ledinska imena in simboli, vtisnjeni v lončevino, v nakit, v orožje in orodje, v obredne predmete in v skale na nenavadnih krajih. Jezik simbolov je najstarejši jezik človeške civilizacije. Kdor ga razume in se zna z njim poistovetiti, kdor ga še vedno uporablja (kot Slovenci svoj Triglav), je morda, zavestno ali ne, tudi nosilec davnega predzgodovinskega izročila.

Različne oblike in načini uporabe trojnega simbola segajo v pozni paleolitik, ko se na lončevini prvič pojavijo vzporedne ravne trojne črte, v poznejših dobah pa je ta trojnost izražena s tremi krogi, trojnimi spiralami, trojno valovnico, trojnim neskončnim prepletom. Od Mojzesove zvezde (dvojni trikotnik) do krščanske sv. Trojice se nakazuje širok spekter simbolnega trojstva. **Ovid** je zapisal: kar je trojno, je popolno (citat iz knjige Triglav). Andrej Valič je simbolni pomen trojstva (npr. voda, zemlja, zrak) razvil še v grafične izpeljanke, v ideograme, ki poleg imena Triglav nakazujejo nove razsežnosti. Avtorjevo sporočilo o razširjenosti in razvejanosti simbola Triglav je nedvoumno: prostorsko razsežnost je postavil na celotni prostor jugovzhodnih Alp, od slovenske Furlanije, vzhodne Tirolske do štajerskih Kotelj pod

Čemernikom (današnjim Semmeringom); časovna razsežnost pa sega daleč v predzgodovino. S tem in z dosledno uporabo pojma staroslovenski namesto staroslovanski se je molče in spretno izognil jalovemu polemiziranju o staroslovanski naselitvi Alp v 6. stoletju kot domnevno najpomembnejšem dogodku za našo zgodovino. Njegove misli o ljudeh in njihovi kulturi so skoraj nadčasovne.

Skušajmo se zživeti in prestaviti v miselni svet prostora in časa, ko so nastajali simboli, ki jih avtor povezuje s (staro) slovenskim Triglavom! Ljudje, ki so živeli v teh krajih, ki so jim bile, tako kot nam danes, triglavske gore in doline življenjski prostor, bivalno okolje; ljudje, ki so obdelovali isto zemljo in se preživljali z njenimi pridelki, ljudje, ki so pili vodo iz istih studencev, kot jo pijemo danes, ljudje, ki so morda imeli to deželo tudi radi, so bili nanjo celo bolj navezani kot danes mi in se jim je zdelo vredno zapustiti številne simbole, ne morejo biti tujci iz davnih časov, ampak so naši najbolj žlahtni predniki. Iz knjige diha avtorjevo prepričanje, da smo Slovenci s Triglavom varuhi večtisočletne omike v Vzhodnih Alpah; zavest, da nismo neznatni in nepomembni posnemovalci, ampak nosilci izvirne, avtentične starožitne kulture.

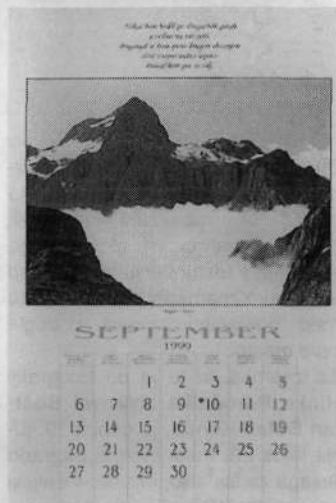
Ob zasebnem pogovoru ob izidu knjige Triglav sem ujel naslednjo Valičevo (nezapisano) misel: Staroslovenski Triglav čutim kot simbolni rojstni list vseevropskih razsežnosti, kot dokument, ustvarjen pred davnimi tisočletji v najlepšem koncu Evrope, v jugovzhodnih Alpah.

Janez Bizjak

Tomazinove in Steletove Prelesti

Dr. Iztok Tomazin, zdravnik in vrhunski alpinist, že nekaj časa pa tudi založnik, je izdal stenski koledar »Slovenija 1999«, ki ga je naslovil kot »Prelesti«, v njem pa so v umetniški fotografiji, oplemeniteni s poezijo, predstavljene naravne lepote Slovenije.

Koledar je plod sodelovanja dveh avtorjev, ki sta znana po odličnih dosežkih. **Franc Stele** velja za enega od najboljših slovenskih krajskih fotografov in je avtor številnih kakovostnih fotografskih monografij, v tem koledarju pa je znova po-

kazal svoj intimni odnos do slovenske pokrajine in hkrati mojstrsko obvladovanje črno-bele fotografije, kar je dandanašnji že skorajda redkost. Dr. Iztok Tomazin je prav tako fotograf, obenem pa tudi vrhunski alpinist ter avtor več odmevnih knjig in koledarjev. Koledar za leto 1999 je opremil s izborom svojih kratkih pesmi, večinoma iz zbirke »Iskanje Šambale«, ki je izšla pred kratkim in za katero je predgovor napisal Nobelov nagrajenec za mir in legendarni tibetanski voditelj **Dalaj lama**.

Format koledarja je 48 x 33 cm, na njem je prostor za dotisk (imena naročnikove – kupčeve firme ali darovalca, na primer), 13 umetniških črno-belih fotografij (in pod njimi 12 pesmi) je spetih s spiralno vezavo, vsakemu koledarju je priložena plastična ali papirna vrečka. Koledar, ki stane skupaj s 5-odstotnim prometnim davkom 590 tolarjev (na večje naročene količine pa založnik odobrava znatne popuste), je mogoče naročiti po pošti na naslov dr. Iztok Tomazin, s.p., Pot na Močila 21, 4294 Križe, po telefonu 064/801-667 ali 041/710-701 ali po faksu 064/801-667 ali 064/563-141. 501